

שערי תפילה

שיעורים בסידור התפילה

שנאמרו בבית המדרש

בית יהושע

רחוב מנחת יצחק 2

עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג ר' מנשה ישראל

רייזמן שליט"א

שיעור כז

ליל שישי פרשת קרח תשע"ז

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105

www.kolhalashon.com

נכתב לפני עריכה

**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון**

03-6171105

לשמיעה, צפיה, והורדה,

וכן להורדת הקונטרס

באתר קול הלשון

www.kolhalashon.com

להערות ותיקונים:

tateziser@gmail.com

שיעור שבועי ע"י הרה"ג ר' מנשה ישראל דייזמן שליט"א

ליל שישי פרשת קרח תשע"ז

העונה אמן גדול מן המברך שישמח על שמחת חבירו

הננו בסדר לימוד ברכת השחר בברכת פוקח עֵינַי. ונקדים מש"כ בתפארת שלמה [מועדים שער התפילה] ע"ד חז"ל בברכות דף נג' גדול העונה אמן יותר מן המברך' והטעם כי כששומע מחבירו שהוא מברך את השי"ת על שלא עשהו ה' גוי, ועל שנתן לו עיניים לראות ורגליים להלך וכו', ועונה אחריו אמן, נמצא שהעונה אמן מברך בזאת את השי"ת על החסדים שעשה עם חבירו. שהרי אמן הוא ענין הודאה על דברי המברך. ולכן גדול העונה אמן יותר מן המברך, שהמברך מברך על שלו והעונה מברך על של חבירו. וכמו שאמרו חז"ל לשונות מופלגים על דברי יתרו שאמר 'ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה', ואמרו שגנאי הוא לישראל שלא אמרו ברוך השם עד שבא יתרו. אע"פ שאמרו שירות ותשבחות, היה זה על החסדים שנעשה איתם לברם, אך מעולם לא היה מי שיברך על הטבה שעשה ה' עם זולתו, יתרו הוא הראשון שאמר 'ברוך השם' על החסדים שעשה השי"ת עימנו. ולכן גדול העונה אמן יותר מן המברך, שהשמח בשמחת חבירו ועונה אמן בכונה, גדול הוא מהשמח בשמחת עצמו.

וזה שאמר דוד המלך ע"ה 'רבים אומרים מי יראנו טוב', אנשים רבים מצפים שיראה להם השי"ת הטבות וחסדים, אך אני 'נתתה שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו' הכנסת שמחה בלבי ע"י שנתת גן ותירוש אצל אחרים. ואלו הרבים לא היו דווקא מידידי דוד המלך ע"י שהיו לו רבים שנחלקו על מציאותו אם הוא בכלל כשר לבא בקהל, ואע"כ היה שמח עם הטבה שהשי"ת מטיב עמהם.

וכמו כן בבית המדרש כשניגש יהודי לומר ברכת השחר שתענה אמן על ברכותיו בשמחה, אע"פ שאינו דווקא מאנשי שלומך ומאותו החצר שהנך מסתופף בצלו. זהו עיקר מעלת עניית אמן, שנותן הודאה להשי"ת שחבירו הוא יהודי, ויש לו עיניים מלבושים ונעליים, זהו עיקר ההודאה והשבח שמודה על של כלל ישראל ולא על של עצמו.

כשנתרפא נפשו יוכל לשמוח בישועת זולתו

וכגון כשהיו כמה שנים עצירת גשמים, ואח"כ נתן הקב"ה ישועה ורחמים והארץ נתנה יבולה, אם האדם יתן הודאה על יכול שדהו שלו, אין בזה שלימות, אך אם

יתן הודאה על כל העולם שהקב"ה ריחם על כל ישראל שהכל שבעים ומלאים שפע, זהו 'הודו לה' כי טוב' כי לעולם חסדו, שהחסד שלו על כל העולם ולא דוקא עלי בפרטיות. ולזה צריך זיכוד הנפש ולקיים באמת 'ואהבת לרעך כמוך' לשמוח בשמחת חבריו. וכמ"ש בעל החרדים ב'ידיד נפש' כשתרחם עלי ותרפא את נפשי, אזי 'והיתה לה שמחת עולם' שתזדכך ותתרפא נפשי שלא אהיה עסוק רק עם עצמי אלא אוכל לשמוח גם עם 'שמחת עולם' מה שהעולם מקבל הטבה וחסד, ולא דווקא מה שאני בעצמי מקבל, כל זמן שהנפש חולה הוא עסוק רק עם עצמו, כשהתרפא הוא מתבונן בחסדים הכללים שהשי"ת עושה. לכן יש ענין לענות אמן ברכת השחר על ברכות יהודי שאינו קרוב אליו בדווקא, ואינו שוה בשוה ברעותיו ושיטותיו, אדרבה כפי ריחוקו, יש עבודה גדולה יותר בעניית אמן.

וזשארז"ל בגמ' [סוכה לה, ברכות כ] 'תבא מארה למי שאשתו ובניו מברכין לו', היינו כשאדם מברך ברכת המזון ואומר 'הוא נותן לחם לכל בשר' ומכוון רק על אשתו ובניו שהיה להם לחם, נעביך. כי עיקר שלימות האדם הוא להודות ולשמוח על 'כי פקד ה' את עמו לתת להם לחם' רות שהיתה עניה ודלה, נתנה שבח והודאה על שהשי"ת נתן שפע לעמו, זהו הודאה אמיתית, ולא במי שעסוק רק באשתו ובניו. וכן כתוב 'חסדי ה' אזכיר תהלות ה' ורב טוב לבית ישראל אשר גמלם כרחמיו וכרוב חסדיו' [ישעיה סג, ז].

דעת המבי"ט שאין ענין לענות אמן על ברכת חבריו רק כשיוצא ידי חובתו

והנה המבי"ט שהיה גדול דורו והנהיג את ישראל לאחר הסתלקותו של מרן הבית יוסף, בעל בית אלקים. הוא נחלק על ההתעסקות של עניית אמן בברכת השחר זה לזה, וכתב בספרו המבי"ט ס' קי"ז שזה חוכא ואטלולא, שהרי אם ענית אמן על של חבריך, נמצא שיצא ידי חובה, ומה לך לברך שוב. כי לדעתו מה שארז"ל גדול העונה אמן יותר מן המברך, הוא דווקא כשהעונה אמן יוצא ידי חובתו מהמברך, אך לא בסתם עניות אמן. כי אדרבה יש ענין שהכל ישמעו מאחד ויצאו ידי חובתן, או שהכל יברכו ביחד, אך לא שאחד שומע מהשני ועונה אחריו, ואח"כ השני מברך והראשון עונה אחריו. וכן האריך שם המבי"ט בכו"כ הוכחות לדבריו.

דעת התפארת שלמה לענות אמן על ברכת האחרים גם כשברך בעצמו

אמנם לדברי התפארת שלמה הנ"ל מוכרח שעונה אמן גם לאחר שהוא כבר בירך בעצמו, שהרי כתב שכל עיקר מעלת עניית אמן הוא כשמודה ומשבח על החסדים שעשה השי"ת עם חבריו, ואם היה יוצא ידי חובתו בברכת חבריו, נמצא שעונה אמן על שלו ולא על של חבריו. ואכן כך נהגו רבים מבני ישראל שעונים אמן אחר ברכת השחר של חבריו, גם לאחר שהוא ברך לעצמו. כי תחילה מודה ומשבח על החסדים שעשה ה' איתו, ואח"כ יש עבודה מיוחדת לתרום דקה לשמוע ברכות חבריו ולענות אמן, ולכוון לתת הודאה להשי"ת על החסדים שעשה עם היהודי

הזה, שלא עשהו גוי, ונתן לו עיניים רגליים ונעליים. פלאי פלאים.

ויתכן מאד שאם היה המבי"ט רואה את דברי התפארת שלמה, היה מודה לבריו. ועוד שעי"ז מקיים האדם דברי האריז"ל לקבל על עצמו קודם התפילה מצות 'ואהבת לרעך כמוך', אין לך צדקה במסירות נפש בבוקר כמו לתת דקה ליהודי לשמוע ט"ו ברכותיו ולענות אמן על החסדים שעשה עמו השי"ת, עי"ז אדם יוצא קצת מכבודו ועצמו, ונכלל בכלליות עם ישראל. צדיקי בעלזא נהגו בימים הנוראים לומר ברכת השחר רק לאחר ששמעו מפי ג' יהודים וענו אחריהם אמן. כדי להרבות זכויות בימים האלה, להשתתף בשמחת ג' יהודים שהקב"ה הטיב עמם חסדים נפלאים, זהו הצדקה שנותנים בר"ה ויוה"כ קודם התפילה...

כמובן שלזה נצרך טיפת התבוננות בחסד שעשה עמו השי"ת, ולשמוח באמת שיש לו הטבות וחסדים כאלה, וכל עניית אמן תרחיב לבו בשמחה נוספת על הטבת חבירו, בוודאי עבודה גדולה היא זאת.

עתה נשוב לברכת פוקח עיניים. בגמ' ברכות דף ס' מבואר שזהו ברכה מיוחדת על שבלילה היו עינינו חשוכים ועתה בהאיר הבוקר יכולים לראות בעיניים. בימינו שינה הקב"ה את הנהגת העולם וגם בלילה יכולים לראות בעיניים א"כ צריך להודות לו בכפליים. בימיהם היו לומדים בלילה עם נר, לאחר שעה שעתיים ללמוד עם נר, היה נופל תנומה על העיניים, ואח"כ כשקמו בבוקר, מי שהיה קם בחצות לילה היתה חוזרת ראייתו מדרגא לדרגא, משיכיר בין תכלת ללבן וכו', עד שנפקחו עיניו בשלימות בהאיר הבוקר. ושלא כשאר ברכות שהיינו צריכים להתייגע מה ההתחדשות שיש בזה בכל יום, הרי בברכה זאת פשוט שהעולם נעשה חשוך בלילה והכל כמו עוזרים, ובבוקר תפקחנה עיני כל באי העולם, ואפי' אם היו יכולים מעט לראות לאור הנר, מ"מ יש התחדשות בשלימות הראיה, כמ"ש בהגר שנפקחו עיניה, זוהי הוראה על שלימות הראיה.

הצדיק מצמצם ראייתו הרוחנית רק כפי צורך השכינה

ולקשר לפרשת השבוע נזכיר מש"כ האורח לחיים מזלאטשוב תלמיד המגיד הגדול והרה"ק רבי מיכל'ע מזלאטשוב והרבי רבי שמעלקא זי"ע, לבאר לשון רש"י 'וקרח שפיקח היה מה ראה לשטות זה', פקחות לשון חכמה, ושורשה ע"י פקיחת עיני האדם, מהיכן ידענו שקרח פיקח היה, כיון שהיה קרח מנושאי הארון ששם התורה שורש החכמה, וע"י נשיאת הארון היה זוכה לראות העתידות, כמ"ש רש"י שראה קרח שלשלת גדולה יוצאת ממנו.

והנה כשאדם מסתכל על אדם שעומד כנגד עיניו, הוא יכול לצמצם שרירי העין לראות רק את חבירו ולא לראות מה שנעשה מסביב חבירו. וכן בעינים הרוחניות יכול אדם לצמצם לראות כפי רצונו אם רב או מעט, וכן הוכיח ישעיה את חזקיה

על שלא נשא אשה כיון שראה מנשה יוצא ממנו, מה לך להסתכל כ"כ רחוק, היינו שיכול אדם לצמצם ראייתו הרוחנית. וכן פי' החוות דעת הפסוק בקהלת 'רואה בעבים לא יזרע' ודרשוהו על חזקיה המלך, היינו כשארם פוקח עיניו יותר מדי אינו יכול להוליד, וכן אמר לו ישעיה שארם צריך לקיים מה שהוא מצווה, ולא להסתכל מדי הרבה, כמ"ש רש"י עה"פ תמים תהיה, התהלך עמו בתמימות.

ובזה מפרש האורח לחיים, וקרח שפיקח היה, עד כמה רחוק הוא ראה על שנפל עי"ז לשטות כזה, תשובה לזה, שראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו, ועי"ז היה בטוח בעצמו. כי לא צמצם עצמו להסתכל רק מעט מעט כרצון ה'. משא"כ דרך הצדיקים הוא למעט ראייתם רק כרצון ה', וכמ"ש ברשב"י 'יראת מלהביט כי רב לך', וידוע מכמה צדיקים שהתפללו מהקב"ה שלא יראו מה שאין צריך לעבודת הבורא ית"ש. וכן נאמר במשה 'ויסתר משה פניו כי ירא מלהביט'. אך נרב ואביהוא הסתכלו מדי הרבה, וכן טעה קרח בפקחותו שעניו הרוחניים הסתכלו יותר מדי רחוק.

האישון מתרחב ומצטמצם כפי צורך האדם

נשוב לברכת פוקח עורים, הקב"ה הכניס חכמה מיוחדת באישון העיניים שהוא יכול לצמצם עצמו ולא לקבל מדי הרבה קרני אור ביחד, שאילו היה האדם פותח עיניו ותיכף יוצא לאור השמש היה יכול להסתמא ברגע אחד, מה עשה הקב"ה, הכניס תכונה בעין האדם שיוכל לשנות עצמו להגדיל ולהקטין, וממילא אין נכנס בו ריבוי קרני אור ואין העין מתפוצצת כי האישון מצטמצם שלא לקבל כל קרני הראיה. ואילו מי שזוכה לקום קודם עלות השחר ואינו רואה בחושך, אזי יש נס הפוך, שהאישון מתרחב מאד והוא קולט קרן אור מרוחק מאד אפי' מה שנכנס מתוך חריצי החלונות והתריסים, וכך הוא רואה היכן השיסל נעגלוואסער אפי' בתוך החושך. וזהו עוד פרט בברכת פוקח עורים שהקב"ה הכין את העיניים שיהיו מתואמים עם המציאות הן אור הן חושך.

שמחת הנפש ע"י חוש הראיה

אי' בשערי תשובה לרבינו יונה, שער השני סימן יב, עה"פ במשלי 'מראה עיניים ישמח לב', כי הנה חוש הראיה שנתן לנו הקב"ה הוא אחד מהדברים המשמחים ביותר את לב האדם, כשאין אדם מתבונן אינו שמח מכלום, אך כשמתבונן יראה עוצם חסד הגדול שיש בשמחת הלב ע"י העיניים. ונקדים שיש בעיני השבח וההודאה להשי"ת כלליות ופרטיות, בסדר מהלך התפילה יש שאנו משבחים בלשון כולל, כמו קונה הכל, גומל חסדים טובים לעמו ישראל, שיש בזה התפעלות בפני עצמה כשמשבחים על כלליות. וא"כ היה די בברכת 'שעשה לי כל צרכי', אך יחד עם זאת אנו מברכים על כל טיפה טיפה, כשמתבוננים בהתפעלות הפרטיות נשאר מזאת ההתבוננות זמן רב בלב האדם.

ועתה נתבונן בברכת פוקח עֵוְרִים, כי אמרו חז"ל שסגי נהור חשוב כמת. הנה יהודי נכנס לביתו, ורואה את הילדים המתוקים שלו, רואה את הפרחים הישנים והחדשים, רואה מה שהוא אוכל ושותה, רואה את השלחן ואת הכסא, הרי בכל זה נכנס שמחה בלב. וכ"כ רבי יעקב עמדין שגם כשאדם מברך ברכת השחר בעיניים עצומות, בברכת פוקח עֵוְרִים [ראיתם את הניקוד? תגידו תודה לה!]¹ יש לפתוח העיניים, כדי להתבונן בחסד שהקב"ה עושה עמו ברגע זה. וכן כתב רבי שמשון רפאל הירש בסידורו שקודם לכן יעצום עיניו לכמה רגעים כדי להתפעל מעוצם החסד שעשה עמנו השי"ת בפתחת העיניים. נסו פעם אחת ללכת בבית חמש דקות עם עיניים עצומות, כשתפתחו את העיניים תראו שבפתחת עיניים אין עוד שלושים אחוז של חיים אלא עוד כמה אלפי אחוז. עוד אפשרות יש בזה, ללכת ליד איזה סגי נהור, ויראה איך כמעט אין לו חיים, וכך יוכל להודות מעומק הלב.

והנה בזמן חז"ל שהיו מברכים תיכף בהאיר הבוקר, הרי היה פשוט שהוא מודה ומהלל על החסד הגדול שעשה עמו הקב"ה עכשיו שהאיר הבוקר והוא רואה בעיניו את העולם ומלאו, אך היום שכבר אומרים ברכת השחר לאחר שענינו חרשו את המודיע והמבשר ומה לא, הרי כבר חסר לו בהרגשת השבח וההודאה בברכה זאת, לכן יעצים עיניו קודם מעט, וכך ירגיש שמחה גדולה בפתחת העיניים.

לא נאמר 'זיאמר' במאמר ראשון, כדי שהאמירה ראשונה תהיה על 'יהי אור'

כתב מהר"ל טעם שלא נכתב 'זיאמר' במאמר ראשון דבראשית, כדי שיהיה 'זיאמר' ראשון בפסוק 'יהי אור'. כמ"ש החובות הלבבות שבאנו לעולם כדי להתבונן בנפלאות הבריאה ולהכיר טובה, והרי יש מליזני פליאות עצומות בעולם, רק באצבעות היד איך שזה נסגר ונפתח יש רבבות פלאות עצומות, וכדי לראות כל הנפלאות הרי צריכים עיניים לראות, כל התבוננות בזה העולם מוכרח לעבור את שני העיניים. יש חוש השמיעה וגם בו יכולים לקלוט נפלאות הבורא ולשמוע חכמת הבורא, אך הרבה נפלאות אינם מותנות בחוש השמיעה, כמו הנפלאות שיש בידיים או בחוטם בריח, שאינו קשור לחוש השמיעה. אך חוש הראיה הוא חוש כולל לכל הנפלאות שיש בבריאה, כשאדם מתבונן על עלה של האילן, איך שיש בו ורידים וצינורות שמושכים מים מהגזע ומהאדמה, והוא מתרחב לקלוט קרני שמש וכו', כל זה לא היה אדם יכול להתבונן בלי חוש הראיה, כל נסיך ונפלאותיהם אנו רואים בעיקר ע"י חוש הראיה, לא בחוש המישוש הריח והטעם והדיבור.

לא לחינם אמרו חז"ל על מי שאין לו חוש הראיה שהוא חשוב כמת, שזה לא נאמר בחושים האחרים, כי זהו החוש העיקרי שעל ידו יוכל לבא על תכלית העולם להודות ולשבח להשי"ת ולהכיר בנפלאות הגדולים, שזה בעיקר ע"י

חוש הראיה. וכתב רבינו יונה שהמחיר שאנו משלמים על חוש הראיה הוא עצם ההודאה והרגשת ההתחייבות משום הכרת הטובה, כמ"ש החובות הלבבות בשער הבחינה.

נס הראיה בתלת מימד במדת כל הפץ

נתבונן מעט בנפלאות שהכניס הקב"ה בעינינו, כמה שנאריך בדיבור ושמיעה סביב חוש הראיה, לא נוכל לשער ולתאר עוצם ריבוי הניסים והנפלאות שנתן לנו הקב"ה בעינינו. אולי נזכה שבוע הבא לראות בעיניים כלים נפלאים בחסדי ה' בחוש הראיה.

הנה יש חילוק בין חוש הראיה של אנשים ושל בעלי חיים, יש בעלי חיים שרואים את הכל חדר מימדי, הכל ישר ושוה, אין מבחינים בין דבר בולט יותר מחבירו, למשל ספר אחד מונח על חבירו, או איזה חפץ מונח על השלחן, לנו נתן הקב"ה חוש מיוחד בראיה שהוא מרגיש את עובי ועומק וגובה של כל חפץ וחפץ. אצל בעלי החיים רואים הכל כמו פלטה ישרה. אצלינו הכניס הקב"ה מערכה מיוחדת לראות דבר גבוה יותר מחבירו, עומקו ורוחבו ואורכו. עוד יש אלפי תנועות בכל דקה בעין בשביל לקלוט את גדלות החפץ או קטנותו מרחוק! מלבד זאת יש חידוש הגונים, יש הרבה בעלי חיים שרואים כל העולם שחור לבן, עיני האדם מבחינים בין אלפי גונים משולבים, בכך התרחב יכולות העין פי שלוש מאות משחור לבן. ולא עוד אלא שאדם מבחין בין אור חזק ואור חלש וכו' וכו'.

בטריה חלשה? כרטיס מלא? רק במצלמה, לא בעין

הבאנו כאן מצלמה, פתחתי את זה היום, והוא בכה שאין לו בטריה, העיניים שלנו מעולם לא בכו לנו כך... הכנסתי בטריות, והמשיך לבכות 'אין לי כרטיס', הראש שלנו מעולם לא בכה כך. והנה יש כאן כפתור להאריך או לקצר הזום, ועשו בזה חכמות משוכללות ביותר שיוכל לקרב ראיית הדבר הרחוק ע"י הזום. והנה העיניים שלנו עושים את זה אוטומטית בכל רגע, כשאדם רוצה לראות דבר מרחוק, הוא מצמצם את ראייתו לאותו הדבר, ואז הוא מבחין אם הסידור שמונח בשלחן מרוחק, אם הוא ספרד או אשכנז. והנה כל יהודי יש לו זום אוטומטי בלי שום כפתור. תתארו לעצמכם אם הייתי צריך בשביל זה כפתור מיוחד סמוך לעיניים מתחת לשולי הכובע, להוציא הזום או להכניסו... וכך היה לנו רשימה של ז' כפתורים לכל ענין של המצלמה. והרי במצלמה משוכללת יש כפתורים נוספים, אם אור או חושך, והעין מכירה אוטומטית אם היא נכנסת באולם מואר בפרוז'קטורים, או שנכנס לסימטא חשוכה בלי אור, בין תכלת לכרתי, או בין תכלת ללבן, העין עושה כל החשבונות ברגע כמימרא, כות גירי קשתא.

והנה לפני ארבעים שנה היו מצלמות רק שחור לבן, תשע"ז יש מצלמות

משוכללות עם כמה וכמה חכמות שהם מנסים לשכפל את הניסים שיש בעין, ואיך העין עושה כל השכלולים בלי שום כפתור בלי שום מאמץ, משנת א' לאלף הראשון, ולעולם אין הבטריה נגמרת ואין זכרון הג'יגה מתמלאת. הלחם והמים הם בטריות לכל מערכות הגוף. ולא עוד, אלא שהמצלמה צריכה לנוח בין תמונה לתמונה לרגע אחד, והעין מצלמת מליוני תמונות ברצף בלי שום הפסקה. וכן אין צריך להפעיל כפתור אם תמונה או וידוי כי המח לברו מפעיל את הזכרון, להפעיל את המצוה טאנץ עם כל מה שהיה מסביב, והרבה יותר מיכולות שכוללי המצלמה יש בתוך העין.

נס העפעפיים ורחיצת העין בכל עת

המצלמה המשוכללת קנון יש להם מכסה על זגוגית הערשה שלא תנוק, ולנו ברא השי"ת עפעפי שמורות העין, נפעמתי ולא אדבר, כמה פעמים ביום אדם סוגר את עפעפיו? שרירים אלו משמשים הרבה יותר מכל שרירים, הם נסגרים כמה מאות אלפי פעמים ביום, עפעפיים סוגרים שלא יכנס אבק או שיערה בעין, ואם נכנס משהו בעין, יש מכוונה מיוחדת שפולטת את המיותרים, והוסיף לה הקב"ה לעין מזרקי מים מן הצד לעת הצורך לטהר ולנקות את העין, בכל פעם שסוגרים את העפעפיים עוברים העיניים רחיצה עם סבון מיוחד כימיקלי! ולאן הולכים מימי הרחיצה, יש מסלול מיוחד תחת לעין כמרזב לנקז את אלו המים, ולפנות מקום לרחיצה הבאה, ובכל כמה רגעים יש לנו עין רחוצה למהרין, צלולה כיום הבראה. והניקוז מנקז את המים לתוך החוטם, מלבד כשאדם בוכה הם יוצאים כרמעות לחוץ.

קסדת שמירה סביב העיניים שלא ינזקו מנפילה

מצלמה כי תיפול, תיגזז בבית האשפות. ואילו האדם כי יפול ח"ו, הכין הקב"ה עצמות קשות סביב העין שלא תנזק מצלמתו לעולם, כך הטביע הקב"ה בגוף האדם שיהיה העין שמור מאד, כשהעין מרגיש שהוא בסכנה, הוא תיכף נסגר בין רגע, בלי שום הכנת מחשבה.

עוד חסד שכחנו לגמרי, שיש לנו שני עיניים, לא רואים רק בעין אחת אלא בשניהם. בזה יש חילוקים רבים בין בעלי החיים, האדם רואה עד מאה ארבעים מעלות מסביב, חצי הוא מאה שמונים מעלות, כשאדם מפעיל את הזום הוא רק כנגדו כרצונו, אך כשמביט בסתם הוא רואה תמונה רחבה מאד, כמעט חצי עיגול. מבלי לצמצם ראייתו באופן אישי על כל חפץ. ויש לנו אפשרות להסתכל ימינה ושמאלה, ואין שריר שמחבר שרירי עין ימין לשרירי עין שמאל, עד כדי כך שיש אנשים יחידים שיש להם יכולת להסתכל בעין ימין לצד זה ובעין שמאל לצד שני, רוב אנשים מסתובבים להם שני העיניים כאחד, והכין לזה הקב"ה ששה שרירים חזקים שהם אחראים על סיבובי אישוני העיניים, יחידיו יהיו תמים אל ראשו.

מצלמות פשוטות אין יכולים להסתובב ימינה ושמאלה, והנה עיני האדם אפי' כשאין מזיז ראשו, יכול להביט לימינו ולשמאלו.

כשרואה דבר משמח מתרחבים אישוני העיניים

נוסף לכך יש יכולת באדם שאינו רואה מה שאינו חפץ לראות, ואילו דבר משמח הוא רואה מאד חזק. הסתכלו על עיני הסבא רבא כשנכנס הנין לביתו, והנה מתרחבים אישוניו לרווחה. כשעובר השונא לפני עיני האדם, כמעט שאינו רואה אותו. ואילו המצלמה מצלם ברית ולויה באותו ניגון.

עוד נס נפלא יש בעיני האדם, שמהותו הפנימי שבנפשו כתובה וחקוקה על עיניו. תוכלו לראות בעיני האדם אם הוא שמח או עצוב, חכם או טיפש, בימינו יש מומחים שרואים כל מצב הרפואי של האדם בעיניו.

אין לך אבר בכל גוף האדם שיש בו מליוני מליוני חלקים כמו שיש בעיניים, אפי' הטיפש רדוף שראה בחלום שהעולם התפוצץ מעצמו, אמר שמזעזע אותו לחשוב כך על האבר העין שהוא נעשה לבר... וחכמי הכפירה אמרו מה שאמר על העין, ולא נאריך בהבליהם. רק נזכיר מש"כ החוה"ל בשער הבחינה שיותר מובן לומר שהבנין הגדול בן מאה קומות נעשה 'לבר' - כולל אורות ומזגנים וריצוף קרמיקות ושקעים וארונות, מאשר לומר שהעין נעשתה לבר.

הכמה מיוחדת שלא יפריע לראות העין דברים של מה בכך

יש בעין מאה מליון קולטי אור, ועשה הקב"ה שהם מחוברים רק למליון שורשים שמכל שורש יוצאים מאה קולטים, אילו היו מאה מליון מחוברים למאה מליון שורשים, אזי היה כל דבר קטן מפריע לראות העין. ולכן כשנופל איזה שיערה קטנה לפני העיניים אין זו מפריעה לכלליות הראיה, כיון שלא השפיעה השערה על שורש שלם, רק על כמה אחרים מתוך מאה המליון, ולא על שורש שלם בן מאה קולטי אור. אך אם יעבור זבוב גדול לפני העיניים, זה כבר יסב את תשומת לב העין יותר, והאדם יתייחס לזה יותר. אילו היו מאה מליון שורשים, כל אבק שהיה נופל מהראש היה מזעזע את הראש כזבוב ענק. איך היינו נשארם נורמליים? לכן עשה הקב"ה שרק מאה קולטי אור יש להם כח להעביר מידה לשורש שלהם, כל זמן שרק אחד או שנים ראה משהו, אין לו ביכולת לשלוח את ההודעה למח. לכן אין אנו רואים דברים של מה בכך, כמו אבק או חיידק וכו', כיון שהם קטנים מדי מלהיות חשוב ולזעזע שורש שלם. כל כך מצומצם ברא הקב"ה באופן נפלא מאד בריוק רב לפי צרכי האדם, מה רבו מעשיך השם.

כשאנו מברכים ברכת פוקח עֵינֵינו נקדיש רגע של מחשבה, כמה שימח אותנו הקב"ה במתנה עשירה כזאת. בשביל דף גמרא היה מסכים לראות רק שחור לבן בלבד, בלי תלת מימד. הקב"ה הטיב לנו ביותר שנראה צבעים, אבטיח אדום,

ומלפפון ירוק, נתן לנו בטובו בחן בחסד, חן מיוחד לכל מאכל לא רק שחור לבן. ולא עוד אלא שיכולה העין לראות על הבגנה אם כבר צהובה כראוי ומזכנה לאכול, אילו היה הכל שחור לבן, היה אדם אוכל מאכלים שאינם בשלים.

ופלא עצום שאין כמוהו איך העין יכולה לראות גוונים וצבעים, יכולים לדבר שנים רבות להפליא בהתבוננות בחסדי ה' שעשה עמנו בעיניים, לזאת נברך בשמחה פוקח עֵינֵינוּ.